

“El rei sabia que l'única forma de perdurar era la democràcia”

Juan José López Burniol (Alcanar, Montsià, 1945) és notari, articulista i autor d'“España desde una esquina: federalismo o autodeterminación”. Opina sobre les funcions que la monarquia va complir en la transició i la que, segons ell, destaca en l'actualitat: la d'aglutinador de l'estat.

Quaranta anys després que el rei Joan Carles I jurés els principis del Movimiento davant les Corts franquistes, Espanya és més monàrquica que mai?

—Les institucions es justifiquen per la seva utilitat social. Després de quaranta anys es constata que la monarquia ha funcionat en un doble sentit. Inicialment va impulsar el canvi i va facilitar la relació de l'exèrcit amb els polítics. Va complir aquesta doble funció d'una manera més que satisfactòria. Després, la monarquia ha complert, salvant totes les distàncies que calgui, la mateixa funció que fa la monarquia al Regne Unit: la d'aglutinar parts d'Espanya que tenen una personalitat nacional diferenciada i que, per la inèrcia històrica, la monarquia aglutina. Un observador mitjàment sensible capta que la monarquia compleix aquesta funció i la compleix amb prou avantatge sobre qualsevol polític que pogués ocupar el càrrec de president de la república en un moment com l'actual, en plena crisi política.

—**Fa la funció d'aglutinador de l'estat?**

—Sí, sí, sens dubte. D'alguna manera és la continuïtat d'aquell moment històric anterior al segle XVIII en què Espanya era una unió personal de regnes.

—**Però les úniques formacions polítiques que avui no són declaradament monàrquiques són a Catalunya o al País Basc.**

—Els atacs que rep la monarquia mai no són per ser una monarquia, sinó, precisament, per aquest fet. Qui llança puntades de peu a la monarquia llança puntades de peu a la idea d'Espanya més que a la monarquia.

—**Així, doncs, a Catalunya hi hauria una bona part de votants del PSC o de CiU que serien promonàrquics?**

—Jo diria, fent servir una terminologia pròpia dels anys trenta, que són “accidentalistes” en les formes de govern. No en fan qüestió. La monarquia fa servei? Doncs fantàstic. D'alguna manera serveix per a encarnar l'estat i, en el moment de la transició, va complir. No va complir per cap miracle, sinó perquè van coincidir l'interès personal del rei, l'interès familiar de la casa, de la dinastia, i l'interès d'Espanya. Quin era aquest interès? Sortir d'una situació dictatorial obrint la porta a la democràcia, i alhora el rei s'assegurava la seva continuïtat i la de la seva dinastia. I això no ho dic en demèrit. Torno a repetir que es produeix una coincidència dels interessos del rei, de la dinastia i d'Espanya.

—**La majoria de partits polítics no parlen mai del rei. Hi ha un pacte de silenci sobre el monarca?**

—No sé si hi ha cap pacte. Tenint en compte el poc que compleixen els pactes els partits polítics, si existís el pacte, no el complirien. Més aviat penso que, malgrat que totes les activitats humanes

són millorables, i les del rei segurament també, en conjunt les compleix amb escreix i amb un cert bon estil i gràcia humana.

—**L'actual estat espanyol, aparentment monàrquic, ha canviat molt de com era fa trenta anys, molt més republicà?**

—Es diu tòpicament que, després del 1931, a Espanya no hi havia monàrquics. Potser. Però torno a repetir que, a la transició, les posicions eren absolutament accidentalistes. Quines són les coses que veritablement es van discutir en aquell moment? Es va discutir si la forma d'estat havia de ser monarquia o república? Pràcticament, no. El tema de l'Església? No gaire. El model d'economia de mercat? En absolut. El tema militar? Tampoc. El que es discutia aleshores és el mateix que es discuteix ara: l'estructura territorial de l'estat.

—**La qüestió nacional.**

—Personalment, crec que està ben encarrilada amb l'estat de les autonomies, tot i que cal plantejar-ho més com un estat federal, però mentrestant aquest desenvolupament no es produeix hi ha tensions. El 1975, quan mor el general Franco, el tema fonamental que queda plantejat és el de l'estructura territorial. El de monarquia o república? Accessori.

—**I el rei ja hi era, ja havia jurat el 1969 i apareixia com el successor escollit per la dictadura.**

—Un polític català, el nom del qual no diré, ja em va reconèixer una vegada que la transició havia començat el 1959, amb el Pla d'Estabilització, els plans de desenvolupament, el creixement econòmic, l'Operación Príncipe, que va pilotar Laureano López Rodó, amb el jurament del príncep el 1969. Vist amb perspectiva, tot té la seva coherència. Recordo que López Rodó deia: “De democràcia, en parlarem

quan s'assoleixin els dos mil dòlars de renda per capita." En un moment determinat, quan s'assoliren uns certs nivells de desenvolupament econòmic, es passà a la democràcia gairebé sense sentir-ho. I la monarquia ja hi era. Per què enredar buscant altres fórmules? Tenint en compte, és clar, que hi havia un exèrcit que podia fer qualsevol cosa. Per què no aprofitar un rei que havia estat quatre anys voltant les acadèmies militars? Un rei que tractava els militars com un grup del qual ell formava part? En aquells anys, el tema principal era el títol vuitè. Els qui anaven de republicans, hi anaven, però ningú va qüestionar aquest tema.

—**Si el règim anterior no hagués posat el rei com a successor, les coses haurien pogut anar per un altre costat?**

—Vés a saber. Això entrava dintre de la lògica del sistema. Hi ha una frase famosa del general Franco al príncep a la qual tampoc no hem de donar molta importància, però que és reveladora: "Vostè haurà de governar d'una altra manera." Franco era conscient que, d'alguna manera, el règim que havia durat quaranta anys s'acabaria amb ell. El que vindria després seria una altra cosa.

—**El 23-F va consolidar el rei?**

—Crec que abans del 23-F el rei ja tenia un gran prestigi. Ja n'hi havia que li havien dit "motor del canvi". Jo mai no he estat tan encomiàstic, senzillament perquè crec que l'evolució natural del país portava al canvi. El rei va cooperar a fer-lo possible. La meua no és una visió hagiogràfica de la figura del rei: ho va fer perquè els seus interessos coincidien amb els de l'estat. Ell sabia que l'única forma de perdurar era que arribés una democràcia. I hi va col·laborar sincerament. I va fer una funció molt important: encarrilar l'exèrcit. Cosa que el 23-F es va consolidar.

—**Dieu que el rei va tenir una doble funció de facilitar el canvi durant la transició i encarrilar l'exèrcit...**

—...donar una empenta i donar sortida a l'exèrcit. Sense la referència del rei, a qui els militars tenien lleialtat, la cosa hauria estat més complicada. Sobretot en determinats moments.

—**En quins moments?**

—En aquells en què hi havia una

"El rei va ser cabdal en els moments en què hi havia una pressió terrorista brutal, quan estava segrestat Antonio Maria Oriol, que era president del Consell d'Estat, i el general Villaescusa."

pressió terrorista brutal, quan estava segrestat Antonio Maria de Oriol, que era president del Consell d'Estat, el general Villaescusa... Hi va haver moments d'una tensió extraordinària. En aquells moments el rei va ser cabdal.

—**Activament cabdal?**

—Crec que el rei, en aquella època, va parar molts cops. En aquest sentit, és un dels factors que va fer possible la pau civil en la qual es va consolidar la democràcia a Espanya.

—**Dieu que dues funcions –propici-**

ar el canvi i encarrilar l'exèrcit– han donat sentit a la corona, però ni l'una ni l'altra no semblen tenir sentit ara. Fa algun servei, la institució?

—Compleix una funció que, en comptes de perdre sentit, en guanya dia rere dia: la funció d'aglutinar l'estat. És un factor cabdal, ara. Per als qui creuen en la idea d'Espanya, sigui federal o com sigui, el factor cohesionador de la corona és cabdal.

Alex Milian